

Були вивчені сотні директив Європейського Союзу і акти українського енергетичного законодавства. Ми дійшли наступних висновків:

По-перше, в більшості випадків нема істотних розходжень між нашим законодавством і законодавством Європейського Союзу.

По-друге, в багатьох випадках наше законодавство більш деталізоване і конкретизоване, ніж законодавство ЄС (наприклад, в частині штрафних санкцій за порушення поставки матеріальних цінностей в державний резерв).

По-третє, із загальної кількості приблизно 20 відсотків актів потребують узгодження з відповідними директивами Союзу.

І, нарешті, проблема полягає не стільки в такому узгодженні, скільки у внутрішній систематизації нашого законодавства про використання електричної і атомної енергії, вугілля, нафти і газу. Це можна зробити шляхом розробки і прийняття Енергетичного кодексу України.

Потребує уніфікації і система українського екологічного законодавства. Як можна гармонізувати його з європейським правом, якщо у нас зараз діють закони, які по-різному визначають право власності на природні ресурси? При цьому ці закони нерідко суперечать положенням Конституції України з цього питання. В зв'язку з цим назріла проблема розробки та прийняття Екологічного кодексу України.

Питання про гармонізацію національного права з європейським тісно пов'язане і ще з однією проблемою – порівняльного вивчення правового досвіду різних країн. Цей досвід надзвичайно багатий, і задача полягає в тому, щоб розумно ним скористатися. Передумовами для цього є історична, географічна, природна, культурологічна і економічна близькість відповідних країн. У зв'язку з цим, сумнівною, на мій погляд, була спроба використати голландський досвід при підготовці проекту Цивільного кодексу України. Адже був Модельний цивільний кодекс для країн СНД, який більше, ніж багатотомний Цивільний кодекс Голландії, відповідає нашим потребам.

Роль методу порівняльного правознавства істотно зросла. Зараз жоден певною мірою значний законопроект не приймається без урахування того, як це зроблено у сусідів. Причому в орбіту вивчення включаються не тільки самі закони. Предметом порівняльного аналізу виступають норми права, правові інститути, юридичні поняття і терміни, правові концепції.

Нам також необхідно розширювати застосування методу порівняльного правознавства. З цією метою в 2002 році в Інституті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України створено спеціальний науковий центр. Ми ведемо переговори з Міністерством юстиції України про спільне видання наукового журналу “Порівняльне правознавство”. Цю ініціативу підтримує багато вчених-юристів з інших країн.

Необхідні і нові комплексні наукові дослідження проблем гармонізації українського законодавства з європейським правом. Мова йде, по суті, про створення теорії такої гармонізації як наукової основи рішення практичних задач.

УДК 681.3:342(477)

М. ШВЕЦЬ, доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
лауреат Премії імені Ярослава Мудрого

МЕТОДИ І ЗАСОБИ ІНФОРМАТИКИ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ ПРАВОМ

В статті Ю.С. Шемшученко сформульована низка питань щодо гармонізації законодавства України з європейським правом.

Зупинимось на окремих з них:

1. “Не вироблено універсальних організаційних механізмів гармонізації відповідних правових систем різних країн”.

Чим можуть сприяти у вирішенні цієї проблеми методи і засоби інформатики?

На нашу думку, вироблення організаційних механізмів гармонізації правових систем пов'язано також зі створенням технології порівняння правових систем, що будується на основі використання сучасних методів і засобів опрацювання даних.

Створена за роки незалежності України комп'ютеризована інформаційно-аналітична система Верховної Ради України і її окремі підсистеми уже є основою автоматизованої системи порівняння законодавства України та інших країн. На блок-схемі (рис. 1) показані складові такої системи. Створені і функціонуючі підсистеми позначено темним кольором.

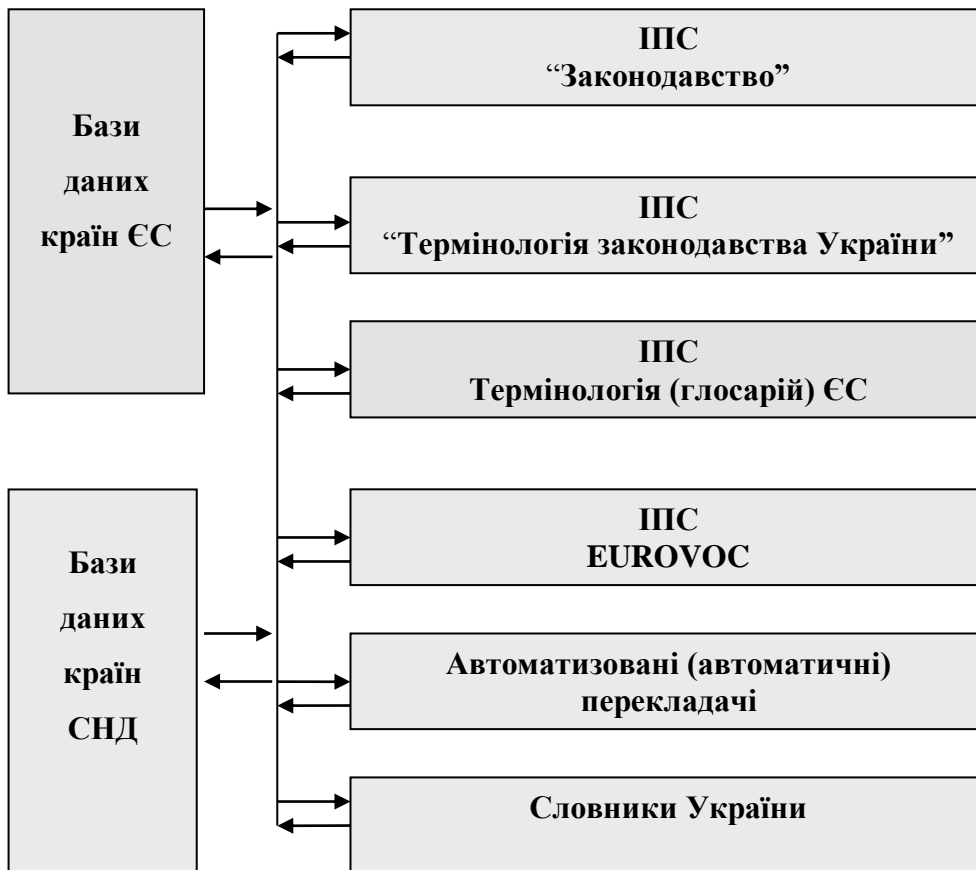

Рис. 1

2. "Початковим пунктом гармонізації законодавства України з європейським правом є уніфікація термінології, що використовується в цих двох правових системах. Без цього важко досягти взаєморозуміння у правовій сфері".

Науково-дослідним центром правової інформатики Академії правових наук України разом з Управлінням комп'ютеризованих систем Верховної Ради України створено інформаційно-пошукову систему "Термінологія законодавства України", яка містить, на даний час, понад 19 тис. визначень термінів, що вживаються в чинних нормативно-правових актах України.

Терміни, що включені в закони України, схвалені шляхом голосування, тому і зміни до них можуть вноситись теж шляхом голосування в парламенті. Останнє підкреслює додаткову перешкоду гармонізації термінології нормативних актів України з термінологією законодавств Європейського Союзу.

На даний час є можливість в ІПС "Термінологія законодавства України" поряд з визначенням терміну в українському нормативному акті внести текст визначення терміну законодавств країн ЄС, у випадку якщо тлумачення цих термінів відрізняється.

В Україні здійснена адаптація багатомовного тезауруса ЄС “EUROVOC”, використання якого дозволяє здійснювати пошук текстів відповідних термінів і текстів в іншомовних базах даних нормативно-правових актів країн ЄС.

Отже, залишається створити автоматизовані, а краще автоматичні перекладачі з іноземних мов, розробити програмне забезпечення смислового порівняння текстів, працювати зі смислом слів речення. Але це складні завдання, тому те, що на даний час не автоматизовано, залишається виконувати в традиційній технології.

Схематично технологічний процес порівняння законодавств різних країн може виглядати, як показано на схемі (рис. 1).

3. “За оцінками, що є, Україні необхідно адаптувати до права Європейського Союзу приблизно 3 тис. нормативних актів тільки економічного характеру. Для цього буде потрібне їх глибоке вивчення з урахуванням того, що законодавство ЄС - не застигле, а є динамічною системою. Потрібні також пропозиції для законодавця, спрямовані на стабілізацію національного законодавства, щоб уберегти його від частих змін в майбутньому”.

Питання про гармонізацію національного права з європейським тісно пов'язане і ще з однією проблемою - порівняльного вивчення правового досвіду різних країн”.

Бази даних законів і підзаконних актів держав-сусідів мають бути доступні для структур, що зобов'язані відслідковувати, вивчати, порівнювати і гармонізувати законодавчі системи на міждержавному рівні.

Все це потребує організаційного вирішення і матеріально-технічного забезпечення, маючи на увазі і те, що створювана система має бути постійно функціонуючою.

УДК 681.3

П. МЕЛЬНИК, доктор економічних наук, професор,
заслужений економіст України

В. ПОПОВИЧ, доктор юридичних наук, професор

В. ЦИМБАЛЮК, кандидат юридичних наук

СТАНОВЛЕННЯ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОЇ ІНФОРМАТИКИ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Фінансова діяльність, як і будь-який інший різновид суспільної діяльності, зумовлена об'єктивною соціальною необхідністю. Сутність фінансової діяльності визначається публічними потребами щодо формування, збирання, розподілу та перерозподілу національного доходу з метою задоволення правомірних інтересів громадян, суспільства та держави. Зазначена діяльність знаходить вираз у системі правових норм, які умовно виділяють у такій комплексній галузі публічного права, як фінансове право.

Наприкінці ХХ століття для інформаційного забезпечення фінансової діяльності як в Україні, так і за кордоном, почали активно використовувати здобутки інформатики щодо автоматизації, комп'ютеризації та інформатизації фінансової сфери. На рівні автоматизації та комп'ютеризації ці здобутки впроваджувалися переважно ситуативно, фрагментарно, що обумовлювалося рівнем знань предметної сфери. Нині множина правової інформації у фінансовій сфері та ступінь комп'ютеризації фінансових правовідносин у нашій країні досягли критичної маси, що передбачає необхідність їх систематизації та узгодження на міжнауковому рівні знань – інформатизації.

Після здобуття Україною незалежності виникла нагальна потреба її входження до міжнародних фінансових структур, у тому числі до міждержавних економічних утворень на зразок Європейського Союзу. Одним із чинників інтеграції України до міжнародних структур є гармонізація національного фінансового права з міжнародним та фінансовим правом окремих країн, а також накопичення інформації для вивчення досвіду щодо позитивного та негативного вирішення фінансово-правових проблем (у тому числі у сфері оподаткування). Нині це можливо